

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu
administracija) in ekspedicijska na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrto leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrto leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Štolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Katoliška cerkev pa liberalizem.

Od Drave 8. maja.
II.

„S. U.“ javlja, da je nekdo — kraja list ne pove — za učiteljsko službo „prosil nek izprašan, omikan duhoven...“. Pisec teh vrstic — ako se zelo zelo ne moti — zna, kamo je ta zabredli duhovnik prosil za službo. Ta svečenik je dotičnemu listu „omikan“ menda zato, ker se neče pokoravati svojemu blagemu episkopu*). Ta svečenik — kakor se glasi — sporekel se je s svojim glavarjem, ter si (že dolgo) indi službe išče. V domačem mu kraju otrokom živo poduka treba; zakaj ne bi i na dalje tamo podučeval? — Takšni so v našem veku „omikani“. Tudi Reinkensovi katoličani**), ki so, brez dvombe, o svojem času veljali za mračnjake, črnuhe ... so kar čez noč postali „omikani“ pred obrazom liberalizma.

Danes veljajo besede Heine-jeve: „Gestorben ist der Herr Gott oben, unten ist der Teufel todt“. Zato vse vrvi nad cerkev in njene predstojnike, jemlje se cerkvi pravica za pravico, dajejo se postave, kujejo se za njo verige, hoče jej se dati smrtni udarec. To vse na račun omike! Tukaj se družijo neverni svet od enega kraja do drugega. Kraljevi so zavezanci, vlade služe na neki način za plačo prekucijam; v zvezi je znanost in laž, zakonodavstvo z nevero, gradjanstvo z mednarodnim pobratimstvom. Vsi so eno srce in ena duša. Vsi srtajo samo nad cerkvijo. A cerkev, — ona ne pozna drugega orožja zoper vse to,

nego vstrpljivost in molitev. „Moriatur pro rege nostro“ — klicali so Ogri, ko jih je Marija Terezija s kraljevim princem v naročji prosila za pomoč proti sovragu pruskemu, Frideriku II. — „moriatur pro ecclesia nostra“. To je bojna vika katoličanov.

V boju za „omiko“ in „svobodo“ prožajo si dakle vsi narodi in vsa ljudstva prijateljsko roko. Pa kakošni uspeh bo imel ta „boj za omiko“? Cerkev prestala je že veliko Neronov, Dioklecijanov itd. „Največi sin Nemčije“ Friderik II., koj je zaničeval vero svojega ljudstva; koj je vsakega zaničevalca vere vzel pod svoje okrilje; koj je pozval Voltaire-ja k sebi, da seme sovražstva do cerkve med narodom laglje raztrosi; kojemu so bile gmotne in duševne moči na razpolaganje v zatiranju kristjanstva in v bogokletju osebe Zveličarjeve: Friderik in jini ohranili so si v zgodovini sicer ime zatiralcev cerkve, a vgonobiti je vendar niso zamogli. Podobna je ptici feniču; čem več trpi, tem lepše kaže se zavest njenih členov. Kakor vsikdar, tako bo tudi v sedanji dobi pokazala se nepremagljivo. Za to bo že njen Začetnik skrbel.

„Boj za omiko“ — to je parola dneva. „Boj za omiko“ bje i mala šakica sè vseh strani tlačnih Slovencev. „Sl. Narod“ pisal je nedavno: „boj za narodnost — je naš boj za kulturo“. Mi pa bi še pristavili: v smislu slovenskega ljuda. Trobojnica z napisom: vse za vero, dom, cesarja, — to je prapor, pod katerim zamore Slovenec vspešno bti boj za omiko; v smislu slov. ljuda, pri kojem je vera in narodnost v nerazdruživej zvezi; v smislu slov. ljuda, koj je skoz in skoz vdan nezmotljivemu in nepremagljivemu voditelju — veri. „Vera in čudorednost — pravi sloviti ameriški državnik Washington — sta nepopustljiva podboja javnega prospeha. Nije mož, koj

domovino ljubi, a ta močen steber človeške sreče podkopava. Sleherni pravi državnik ljubi in časti vero baš tako, liki istinski pobojen človek. Vera je bogati vir vsega blagodarne utehe“

Politični pregled.

V Ljubljani, 12. maja.

Avstrijske dežele.

Českim ustavovercem in z njimi zedinjenim Mladočehom čedalje bolj prigreva. Že v Ofenheimovi pravdi je bilo govorjenje o glasovitem „Chabrusu“, s katerim so si nemški liberalci v českim deželnem zboru pridobili večino, a reč se je bila takrat zopet potlačila. Zdaj pa jo je „Politik“ zopet spravila na dan. 8. t. m. namreč objavlja odprto pismo do grofa Hartiga, predsednika „Hypothekarkredit- in Vorschussbanke“ ter mu s številkami dokazuje, kako se je zapravljalo premoženje omenjene banke pri nakupovanju grajščin za namene Chabrusove. Grajščino Votic kupil je bil neki baron Erggelet za 700.000 gld., potem pa Hartigovi banki prepustil za 750.000 gld., dasi jo je bil že on jako preplačal. Grajšino Smolotel kupil je bil neki Lippmann za 325.000 gld., dasi tega ni bila vredna, prevzel jo je s Hartigovo banko zedinjeni „Crédit Foncier“ za 400.000 gld., pa leta 1874 zopet prodal za 235.000 gld. Grajščino Zdiby kupil je bil Hartigov oskrbnik Hašek za 240.000 gld., pa jo banki zaračunal s 300.000 gld. Ker vsled takega oskrbovanja nov krah žuga vsem, ki imajo bankine papirje, zato „Politik“ od grofa Hartiga zahteva, da naj se sam vladi, naznani ter od nje tirja sodnijsko preiskovanje. Če pa tega ne stori, naj bo vsaj tako dober in „Politiko“ toži zaradi sumičenja delavnosti njegove kot

Hanani,

ali

poslednje dni v Jeruzalemu.

(Spisal E. Guenot — poslovenil F. Jaroslav.)

(Dalje.)

„Kje je Tamar, vaš načelnik?“ tiho vpraša Jud. „Peljite me k njemu.“

Kmalu Joel stoji pred visoko vzrastenim in širokoplečim možem; pusta, želta brada in razmršeni lasje so mu vtisnili divjost na obraz.

„A, ti tu?“ zavpije načelnik. „Koga si nam pripeljal?“

„Rimskega patricija, Emilija Vokoncija.“

„Lep tič, toraj dober lov. Hočemo mu peroti pristriči“, veseli se načelnik.

„Stoj, Tamar! Emilij je vohun Cestija Gala, deželnega načelnika sirskega; došel je iz tega namena, da bi izvohal, kaj dela Gesij Flor, naš deželni načelnik.“

„Hvala za lokavost tvojo, ker je mož plemenit, obesimo ga na nove vislice.“

„Tamar, ta pot moraš prizanesti. Simon, Janez Giškalski in drugi zahtevajo, da ohranimo moža.“

„Čemu?“ zakriči Tamar.

„Čuj! Cestij Gal ne more trpeti Flora in bi ga rad spodkopal v Rimu; rad vidi, če Vokoncij more kaj izvohati. Tudi če mi ne bomo podpirali upora, vendar sem preverjen, da hoče vsem Judom primrzeni Flor prejeti zaslužen plačo, ako pustimo Emiliju, da dela, kakor se mu poljubi, a če se bomo oklenili upora, pa najlaglje izvohamo načrte nasprotnikov, ako Rimec živ ostane, ker nam more nevedoma na roke iti. Celo naročalo semi je, naj čuvam Vokoncija, in zato sem mu vedno za petami.“

„To pa to“, odgovori Tamar, „naj živi, če je tako. Idi in povedi mu, da je prost. Da bi nam le kaj koristilo!“

Emilij je sprva težko čakal, kaj bo; naj-

hujšega je pričakoval, ko se je Joel s spremeljavalci povrnil in nekaj pomenil s čuvaji. Ali zgodilo se je, česar Rimec niti slutil ni, sneli so mu lance in spustili ga.

Ko sta se potnika pognala na konja in odjezdila, vpraša Emilij voditelja, kako to, da so ga spustili.

„Edino zaradi mene“, samoljubno odgovori voditelj. „Ko so tebe prijeli in razorožili, zahteval sem jaz kot domačin, da me takoj peljejo k načelniku. Trdil sem mu, da nisi niti Rimec niti prijatelj rimsk, nego pošten trgovec iz Tira; načelnik je verjel, in ker sem mu ponudil vse novce, ktere si mi bil dal, postal je do cela miren in mehak, ter naju je spustil.“

Ta laž pa ni dopadla Emiliju, in mesto da se je posmejal, poresnil se je njegov obraz in poostril njegov glas. „Raje bi videl, da si resnico povedal tem ljudem, ali kar je, to je; ti si mi dobro hotel, in denar ti hočem dvojno povrniti.“

Joel se je veselil na tistem svoje sreče,

predsednika omenjene banke, za kar bi mu bili njegovi rojaki jako hvaležni. Če grof Hartig tega ne bo hotel storiti, bo pa vlada morala pričeti preiskavo; na vsak način bomo doživeli pravdo, ki bode ustavoverno nemčursko svojat pripravila še v hujše zadrege, kakor pravda Ofenheimova.

Mladočeska „Nation“ je nehala izhajati. Česki listi so ji dostikrat očitali, da životari po vladini podpori, pa vrednik Lukeš je to odločno tajil. V zadnjem listu pa naznanja sam, da izdajatelj lista, dr. Phil. C. Ot. Čech, je brez njegove vednosti in proti njuni pogodbi od tiskovnega zaklada na Dunaju prejemal podporo in da zarad tega list več ne bode izhajal, ker on (Lukeš) pa sodelavci njegovi več nočejo sodelovati pod onečasteno zastavo in se poštena reč v oskrnjenem listu več ne da braniti. Tudi dr. Razlag se je posluževal tega lista, da je svetu razodeval čudna svoja načela. Za Mladočehe je to hud vdarec, ker je njihova zveza z vladajočimi nemškutarji čedalje očitnejša.

„Čeh“ je pred 14 dnevi objavil adresno litomerških duhovnikov do nemških škofov, pa je bil zarad strašanske te pregrehe, s katero je žalil vsemogočnega Bismarka, 14 dni pozneje konfisciran, kakor se je bilo pred nekimi tedni zgodilo „Slovencu“ zarad poštnega komisarja Raticzka. Bismark pa Raticzka sta tedaj našim državnim pravnikom enako važne osebe!

Iz Tirolskega se poroča, da konservativni deželni poslanci so izrekli, da bi njihovi zastopniki ne šli več v državni zbor. Prav tako, da bi le to storili tudi drugi sedanjí vladi nasprotni poslanci!

Vnanje države.

Vratislavski škof Förster, ki je bil poklican pred prusko sodnijo, umaknil se je na svojo graščino Johannisberg. Vse je rado vedno, kaj bode zdaj pruska vlada storila, bode li ustavila le dohodke, ktere Förster na Pruskem dobiva, ali pa bode od avstrijske vlade zahtevala, da ji škofa izroči. Naši liberalni listi bi najraje videli, da bi naša vlada Försterja zapodila nazaj na Prusko. Tudi gledé samostanske postave hočejo ti listi, naj bi naša vlada pruskej šla na roke, ter pregnanim menihom prepovedala priti na Avstrijsko. Pa temu se ne smemo čuditi, saj so pruski judje na Dunaji vstanovili najveljavniše liste, da tam delajo za — Prusijo.

Na **Grškem** in na **Švedskem** imajo nove ministre.

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski. Deveta seja 10. t. m. Poslanec dr. Zarnik stavi nujni predlog, naj se voli iz dež. zbora deputacija 9 udov, ki bi iz Dalmacije vračajočemu se cesarju se pod načelnštvom deželnega glavarja šla v Št. Peter na Notranjskem v imenu dežele poklonit, — dalje, da bi deželni glavar zvedel po telegrafični poti, je li Nj. Veličanstvo volja, sprejeti to deputacijo.

Vladni načelnik vit. Widmann odgovori, da je dobil telegrafično naznanilo, da cesar na poti ne bo sprejemal nobenih deputacij. Predsednik prebere dopis vlade do njega, ki je istega zadržanja.

Vkljub temu pa ostane dr. Zarnik pri svojem predlogu in zahteva, naj se stavi na dnevni red prihodnje seje, deželni glavar naj pa do tje vnovič telegrafično naznani sklep cesarju, ki je zdaj v Novem gradu v Dalmaciji, in popraša, če bi vendar-le ne hotel sprejeti deputacije. Predlog se sprejme in deželni glavar obljubi do prihodnjega dne pozvedeti, kako in kaj, ter poročati zboru.

Potem naznani, da mu je bilo podanih več peticij, med njimi od nekterih županov, ki žele, da bi jim uradnije dopise slovenske pošiljale. Peticije se izroče odsekom.

Dr. Bleiweis s tovarši poda zboru načrt postave zadevajoče nauk slovenskega jezika na c. k. viši realki ljubljanski, ktera se takole glasi:

§. 1. Nauk slovenskega jezika je za vse na Kranjskem rojene učence po vseh razredih realkinih obligaten nauk.

Izvzeti od te postave so le učenci taki, katerih stariši se po občinski postavi za vodstvo Kranjsko od 17. svečana leta 1866. štejejo med tujce, in ki to izjemo izrekoma zahtevajo.

§. 2. Učbeni jezik pri slovenščini je po vseh razredih za vse učence slovenski, katerim je slovenščina obligaten nauk.

Ta predlog so podpisali — izvzemši dr. Razlaga — vsi slovenski poslanci. Dr. Bleiweis vtemeljuje najprvo nujnost tega predloga. Dnevi zborovanja so šteti, tedaj se gotovo mudi, ako hočemo to postavo še pred sklepom zbora skleniti. Naš jezik, deželni jezik na ljubljanski realki životari iz milosti, je prognan iz šole. Skrajni čas je, da se ga usmilimo in odvrnemo to sramoto od naše dežele.

Dežman skoči kakor z iglo zboden kviško in ugovarja nujnosti, češ, da taki predlogi se ne smejo tako nenadoma spraviti v zbor;

dr. Bleiweis pa ga zavrne čudeč se, kako da bi Dežman imel določevati čas, kdaj naj on (Bl.) in tovariši stavijo ta predlog.

Na to pripozna zbornica nujnost tega predloga in dr. Bleiweis dobi besedo, da vtemeljuje potrebo take postave. V jedrnatem govoru dokazuje, da je slovenščina pregnana, po „šolskem poročilu“ (Jahresbericht) realke, v katerem najde slovenskemu jeziku odločene le tri ure na teden; a še ta „3“ stoji med oklepom (3), to se pravi, poduk v slovenščini je, ali pa ga ni, kakor kane. Nemški jezik je učni jezik, toraj obligaten za vsakega učenca, slovenski pa je obligaten (t. j. postavno zapovedan) le za tiste učence, katerih stariši to odločno zahtevajo. Tedaj je slovenski jezik postavljen še zad za laškega, kajti laščina je od 3. razreda naprej za vsacega učenca obligatna. Govornik se čudi, kako more ministerstvo v ukazu do vodstva te šole naslanjati se na to, češ, da ni niti slovenskih učiteljev, niti učnih pripomočkov, ko dandanes tako govori le tak, ki je nalaš slep in gluhi. Načelo pri ravnanji je menda to, da se ima najprej učiti „državni“ (nemški), a potem še le deželni jezik. To pa je gotovo narobe. — Kako pa z določbo, da je slovenski jezik le za one učence obligaten, katerih stariši to zahtevajo, to vsak lahko ve. Eno, dve leti se uči dijak slovenskega, potem pa ko se mu ne ljubi ali je prelen, popusti to, češ, da starši tega ne zahtevajo. Po vsem tem se lahko spozna, da je Slovenec na lastni zemlji bolj tuj ko Lah. Na koncu ministerske določbe od 20. sept. 1874 se nahaja — konča govornik — določba, da ima poduk vrediti posebna „deželna postava“; ker pa take še ni, jo predložimo tu. — Na to predlaga, naj se načrt izroči šolskemu odseku, kateri ima v dveh dneh ustno poročati o njem. Zbornica temu pritrdi.

Poslanec Rudež in tovariši — izvzemši dr. Razlaga — stavijo do vlade interpelacijo, v kateri so omenjene nepostavnosti, pristranosti, svojevoljnosti, napake in sleparije pri volitvah za kranjsko kupčijsko in obrtnijsko zbornico, in v kateri podpisani prašajo vlado, bo li vkljub vsemu temu ostala tako skup spravljena zbornica postavno veljavna? Deželni glavar naznani v par besedah zadržaj te interpelacije zbornici, potem pa jo hoče izročiti vladnemu načelniku vit. Widmannu. Toda poslanci dr. Bleiweis, dr. Poklukar in dr. Zarnik sklicevaje se na jasno določbo §. 45. pravega reda, zahtevajoč, da se mora ta interpelacija kakor vsaka druga vsa prebrati, predno se izroči tistemu, komur je namenjena.

za denar bi nalegal cel svet. Tudi Simon in Janez Giškalski mu nista naročala čuvati Rimca, nego samo to, da skuša kaj poizvedeti od njega zastran Herodovih namenov. Ali lastna korist velela je Joelu, da je obvaroval moža smrti.

Jezdeca sta nemotena jezdila ob Jordanu proti Jeruzalemu. Drugi dan za večera prijezdila sta mimo „gore pohujšanja“, ter potem preko Cedrona zavila v dolino gehensko. Pot skozi to dolino bila je grozopolna, vzlasti po noči zaradi mlakuž in strahotnih votlin med pečinami, okrog katerih so frfotale in vpile tice ujede. Nehoté se je človek spominjal detožrtev, ktere so malikovalci izraelski Molohu tu žrtvovali. Blizo tu bila je tudi „Hakeldama“, ali „kryna njiva“; in je še stalo drevo, na ktero se je bil obesil Juda izdajalec.

Molcé sta jezdila potnika po dolini „gnjusobe“; na desno je šumljal potok Cedron. Da sta že blizo mesta, pričalo je votlo žuborenje, ktero je doletavalo iz šumnih ulic mestnih.

Oni hip, ko sta se bližala „krynej njivi“, ugle dala sta človeško bitje, ki se je jima bližalo in naposled pot zaskočilo. Visoka postava zavita v razdrapan rudeč plašč, z dolgimi divje razmršenimi lasmi, pomoli koščeno roko proti njima.

„Kaj delaš tu po noči?“ vpraša Emilij.

„Stanujem tukaj“, z votlim glasom odgovori prosjak.

„Tukaj stanuješ? Saj tu ni nobene hiše nikjer.“

„Pogledi le-uno votlo drevo sredi „kryne njive“, tam je moje stanovanje po letu, razpokline in zatišja v razpadajočem zidovji, ktero le-tam stoji, pa so moji gradovi ob deževju.“

„Siromak!“ vzdihne mladi patricij. Nato glasno vpraša:

„Kako ti je ime?“

„Daj mi miloščinje, gospod“, odgovori prosjak, kakor da ni razumel ali slišal vprašanja.

Emilij vrže mu eden zlat. „To imaš! No sedaj povedi, kako ti je ime?“

„Jaz nimam imena.“

„Kako to? Vsak človek ima ime.“

„A jaz ga nimam“, ponavlja prosjak in potegne plašč čez glavo.

„I kdo pa si?“ nestrpljivo zavpije Rimec. „Kako ti velé ljudje?“

„Gobovec, gobovec! Tako kriče nad menoj, kedar me ugledajo“, z votlim glasom odgovori berač. „Ali kdo si ti, to pa jaz vem, ti si učenec Kristusov, kajti oni so najbolj milosrčni, najraje pomagajo gobovcem.“ Obrnivši se proti „gore pohujšanja“ zginil je v temi, jezdeca pa sta še malo postala in zrla tje, kamor je bil zginil.

„Čudno!“ govori Emilij sam seboj in spodbode konja.

„Oh, nesrečna stvar!“ gode Joel, „saj bi ga bil vendar moral spoznati po rudečem plašču ter te posvariti, da bi se ga ogibal, pa nisem!“

(Dalje sledi.)

Ali zdaj šine zopet Dežman, kteremu bje taka interpelacija prav ko turški boben na vest, kviško in blodi o „dostojnosti deželne zbor“, „se ne vé, če ne bi bila po interpelaciji kaka oseba žaljena,“ „da deželni glavar ni „masculus pictus“ (namalan možic), ampak ima čuvati nad tem, da se v zboru godi vse spodobno, dostojno itd.“ V svoji slepi naglosti se sklicuje pri tem na štajarski deželni zbor, v kterem se interpelacija zavoljo Alfonsa tudi ni smela brati; s tem pokaže pa, da nima niti pojma o opravljenem redu deželne zbor štajarskega, še le dr. Zarnik ga podučí, da je tam drug red, po kterem se mora vsaka interpelacija prej zbornice predsedniku naznaniti in bere se še le, če on to dovoli. Kranjskega deželne zbor opravilni red pa določuje, da se ima vsaka interpelacija, ki je podpisana vsaj po 5 poslancih, koj v zboru vsa prebrati. Kakor je videti, bi Dežman rad imel, da bi se ta interpelacija kar tako „zgubila.“ Kaj je v zboru spodobno, kaj ne, tega pa ne določuje predsednik, ampak povsod le večina zbor. Dr. Schrey, ki sam jako rad posluša svoje besede, priskoči svojemu pajdašu Dežmanu na pomoč s svojo juristično sofistiko, ali ta v zboru nima družega vspeha, ko glasen smeh. Za njim govore še Horak, Dežman, ki hoče opravilni red zopet na glavo postaviti, in dr. Bleiweis, kteri kliče konečno nasprotnikom: „Držite se vsaj postave!“

Deželni glavar po vsem tem obljubi, da bo dal brati interpelacijo brž, ko jo bo sam pregledal, kar bo storil še v današnji seji. Na to se po predlogu dr. Zarnika pretrga seja, da se narodna stranka posvetuje, kaj ji je storiti po odgovoru predsednikovem. Ko se seja zopet prične, izreče dr. Poklukar v imenu narodne stranke protest zoper vsakako striženje, krajšanje ali pačenje interpelacije po deželnem glavarju in zahteva vnovič, da se ima vsa prebrati.

Po teh razgovorih se prestopi na dnevni red, na kterem prvo je poročilo deželne odbora zarad dovoljenja občinskih priklad v občinah Trata, Tržič, Planina in Šturijska. Zbor sprejme nasvete odbora, da se tem občinam dovoli zahtevane priklade pobirati. Ravno tako se reši predlog deželne odbora, da sme dajati za posamezne cestne stavbe nad 1000 gl. podpore iz deželne zaklada.

Dr. Bleiweis poroča v imenu gospodarskega odseka o napravi niže kmetijske šole na Kranjskem. Ta točka je zbudila dolgo in živahno razpravo, pri kteri je nemčurska stranka zopet sijajno pokazala svojo mržnjo do vsega, kar je narodu koristno.

Gospodarski odsek je stavil te-le nasvete: 1. Posestvo, ki ga g. Vincencij Smola z dopisom dné 24. aprila t. l. dež. odboru št. 2625 ponuja, se z ozirom na krajno lego, z ozirom na to, da se na tem posestvu nahaja vse, kar se za šolo potrebuje, in z ozirom na že dovoljeni deželni donesek ter na obljubljeni državno podporo, priznava za najbolj primerno šolsko posestvo.

2. Deželnemu odboru se nalaga, naj z ozirom na izjavo g. Smole od 24. dné aprila t. l. ter gledé na državno podporo od 20.000 do 30.000 gl. precej prične kupne obravnave, pa naj se pri tej pogajanju za deželi kar najbolj mogoče koristne pogoje, in sklep pogodbe pospeši tako, da se šola po sklepu deželne zbor od 16. oktobra leta 1874 pod točko 10 otvori že letošnje jesen.

3. Po sklenjeni pogodbi naj deželni odbor gledé na odlok slav. c. kr. ministerstva za poljedelstvo od 21. januarja l. 1875, št. 15.959,

prosi izplače državne podpore za ustanovitev kmetijske šole obljubljene, in naj slavnemu ministerstvu vnovič izreče najtoplejšo hvalo deželne zastopa za blagodušno podporo, obenem pa ponavlja prošnjo za blagovoljno dovolitev cele svote 30.000 goldinarjev.

4. Brž ko je vredjeno vse, kar je v 3. točki navedenega, naj deželni odbor, oziraje se na §. 12. v lanskem deželnem zborovanju odobrenih šolskih pravil, po javnem natečaju razpiše in nastavi službe potrebnega učiteljskega in gospodarskega osobja. (Kon. pr.)

Izvirni dopisi.

Iz Trsta. 11. maja. (Četrti občni zbor polit. društva „Edinost“) je bil preteklo nedeljo ob 5. uri popoldne v prostorih rojanske čitalnice. Sošlo se je bilo okoli 100 društvenikov. Zbor je odprl in vodil g. podpredsednik Nadlišek. Odstop predsednika dr. Bizjak-a je bil od zboru brez debate enoglasno sprejet. Na to poprime besedo g. Pipan ter omenja, da smo Slovenci zadnji teden dosegli politično zmago s tem, da ni mogla biti sprejeta v dež. zboru okolici krivična volilna reforma vsled trpivnega upora naših zastopnikov in nekterih poštenih mestnih poslancev. Zato vabi govornik občni zbor, naj vrlim našim poslancem izreče zahvalo, kar se zgodi z navdušenimi živili-klici. Potem predlaga g. Nabrgoj v imenu odborov, naj se tirja od mestnega svetovalstva, da se pomnože razredi v ljudskih šolah v okolici. V šolskem oziru, pravi on, ni se za okolico nič storilo; ravno tako je še sedaj, kakor je bilo pred 50 leti. Vasí v okolici so imele pred 50 leti učitelje ravno take, kakor jih imajo dandanes. (Glasovi: Še boljše.) Zato predlaga, naj bi se ustanovile vsaj tri glavne šole v okolici, drugod pa naj bi se razredi po potrebi pomnožili, se ve da, s slovenskim učnim jezikom. O tem je govoril še g. Pipan, rekoč, da mi Slovenci ne moremo biti hvaležni novim šolskim postavam, kterih se naši nasprotniki le v našo škodo poslužujejo ter povdarjaje, da namen ljudske šole je, da se učenci naučé dobro brati in pisati in posebno dobre morale, pride do sklepa, da naše šole bodo le tedaj napredovale, ko pridejo v naše roke, in da se to doseže, naj skrbé naši poslanci. G. Nabrgoj se sicer strinja z mislimi predgovornikovimi, toda dokaže, da poslanci ne morejo sami v zboru tega sprožiti, pravico za to ima vlada in dež. odbor. Ko je bila prejšnja leta šolska postava na vrsti v dež. zboru, trudili so se zastonj okoliški poslanci, da bi se okolici storila pravica; zbor je sklenil postaviti, ktere pa vlada ni potrdila. In od tistega časa molčita vlada in dež. odbor in dežela je brez šolske postave. Tedaj on misli, da bi bil g. Pipanov predlog, tudi če se sprejme, brezvspešen. Zato pa predlaga potem g. Križman, naj se društvo obrne do vlade s prošnjo, naj ta v prihodnji sesiji dež. zboru predloži postaviti, ktera bi bila okolici pravična, namreč s tem, da se za okolico napravi poseben šolski svet, ali vsaj poseben odsek v šolskem svetu. In ta predlog je bil enoglasno sprejet. Odborov predlog pa se je sprejel z dostavkom g. Škrl-a, naj se napravijo tudi nove šole tam, kjer so potrebne. Bil je potem na vrsti g. Grdol-ov predlog, naj se magistrat naprosi, da bi pri oddajanju občinskih del najprej se oziral na domače delavce in še le potem na druge, kar je bilo tudi sprejeto. K zadnji točki dnevnega reda (posamezni predlogi) stavi g. Trobec tri predloge, namreč: 1) Naj začne društvo izdajati svoj list. 2) Kako naj bi se pomanj-

kanje vode v zgornji okolici — na Krasu — odvrnilo. 3) Naj se napravi letos en tabor v trž. okolici. Razun družega predloga, ki se je po nekterih opazkah g. Nabrgoja opustil, ker bi se sklep o njem dal težko izpeljati, bila sta druga dva predloga dosti podpirana in sprejeta in sicer tako, da se predlog o taboru izroči društvenemu odboru v pretresovanje, predlog o listu pa posebnemu odseku sedmih udov, ki se je v tem zboru izvolil potem, ko je bilo zborovanje nekoliko prenehalo, da so se udje o kandidatih sporazumeli. Na g. Pipanov nasvet se je slednjič tudi sklenilo, da imajo društveni svetovalci odboru pismeno naznanjati potrebe svojih okrajev in kako bi se dalo pomagati, da bo mogel odbor te potrebe zvedeti in jih potem prinesiti v razgovor v občne zборе in sicer najprej splošne, potem pa posebne potrebe. Ker ni želel nobeden več govoriti, sklenil je g. Nadlišek zbor okoli 7. ure. Ker je zborovanje precej dolgo trajalo, opustilo se je razlaganje o ustavnih in političnih rečeh, ki je imelo po programu priti na vrsto po končanem občnem zboru.

Iz Celovca. 9. maja. (Volitve v mestno starešinstvo. — Stoletnica celovške učiteljske pripravnice). 30. aprila bila je volitev v tretji razred mestnega starešinstva. Ustavoverna stranka postavila je bila L. Heilingerja za kandidata; naša pa B. C. Rossbacherja. V tem razredu je nekaj čez 400 volilcev. Volitve se jih je pa udeležilo 87, kar pa pri nas nikakor ni malo; kajti pri prejšnjih volitvah je prihajalo še manj volilcev. Nekaj mož sedi v mestnem zastopu, kteri so komaj dobili po 14—16 glasov. Ustavoverci so za svojega kandidata agitirali, kolikor se je dalo, Pa vse zastonj! B. C. Rossbacher je bil voljen z 57 glasovi, Heilinger jih je dobil le 30.

Izvolitev Rossbacherja, kteri je gotovo eden najodličnejših Slovencev na Koroškem, je celo mestno starešinstvo razkačila. Koj tisti večer so imeli tajno sejo, v kteri so se posvetovali: ali bi celí občinski zastop odstopil ali ne? Pa njih jeza se je menda kmalo polegla, ker do zdaj se še ni nič slišalo, da bi bili odstopili.

Volitev 2. razreda bila je 3. maja. Nemški kandidati bili so: L. Caneval, J. Glöckner in Heilinger. Nasprotni pa Ferdinand Paprijan, Baron Ankershofen in tudi žoluirja Glöcknerja je naša stranka priporočala. Ta dan so nemci še huje agitirali, kot pri prvi volitvi; hoteli so se gotovo za blamažo maščevati. Izmed 622 volilcev prišlo jih je 264 volit. Voljeni so bili: Glöckner z 260 glasovi, Klimbacher z 201. (tega so bili nemci prej postavili za kandidata, pa ker Heilinger v tretjem razredu ni bil zmagal, so ga bili zopet zavrgli, ker se menda nič kaj na njega ne zaneso) in L. Caneval z 170. Heilinger je dobil 74., F. Paprijan 50 in baron Ankershofen 48 glasov.

Pri volitvi v prvi razred (7. maja) sta bila L. Nagel in že dvakrat propadli Heilinger izvoljena. Baron Ankershofen in F. Paprijan sta ostala v manjšini.

Učiteljska pripravnica je imela 5. slavnost svojega stoletnega obstanka. Leta 1775 je bila, kakor ena najprvih, v Avstriji od cesarice Marije Terezije ustanovljena. Svečanost, ktera je imela čisto germansk značaj, vršila se je tako-le: ob 10. uri zjutraj je bila sveta maša v stolni cerkvi; ob štirih popoldne je govoril ravnatelj dr. Brandel zbranim pripravnikom v deželni dvorani slavnostni govor; ob 8. zvečer bila je veselica v gostilnici „Hotel Europa.“ Pri tej veselici se je veliko pelo

in igralo na glasovir, na flavto in na gosli. Pesmi so bile vse nemške, niti ene slovenske ni bilo slišati, dasi so na pripravnici najbolji pevci sami Slovenci. Znana pesem „das dajče land mus greser zajn“, brez ktere ne sme biti nobena nemškutarska veselica, tudi pritej ni manjkala.

Hrvaška. 8. maja. Ban Mažuranić je bil pretečeni teden v Pešti, kjer je imel mnogo poslov obavit. Najbrže je hotel pomiriti ogersko vlado z narodnimi zastopniki hrvaškimi zaradi krajiške železnice in radi madjarskega jezika, ktere ga so začeli Madjari Hrvaške vsilovati. Ban je gotovo zahteval, da Madjari zakon spolnujejo, kajti če se tega držé, potem ni nobenih preprirov. Vrh tega pa je prinesel ban seboj v Pešto 38 novih sodcev, ki se imajo v kratko imenovati, kajti s 1. junijem se mora začeti nova uprava. Le-ti sodci pa morajo biti poprej na vse strani od ogerskih ministrov ogledani, ni li koji izmed njih prevelik narodnjak ali kaj družega, kajti Madjar vedno sanja, da ima v Hrvaški še mnogo svojih ljudi in da mora za to za nje skrbeti. Ali v tem se oni jako varajo. Bili so, ali zdaj jih ni več. — V tem se tudi lepo vidi, kakova je naša samouprava. Madjar mora pri vseh imenovanjih svoj nos imeti. Poprej je bilo to pri imenovanju velikih županov in podžupanov, zdaj pa zopet pri sodcih. Sploh se zavoljo tega opaža veliko nezadovoljstvo v narodu in prišel bode dan, ko bode to nezadovoljstvo še kaj hujega rodilo, ako se stvari ne obrnejo na bolje.

Hrvaški sabor se bode odprl, precej ko bode ogerski prenehal zborovati. To bode zadnje zasedanje te sêzone, kajti v juliju bi se morali izbirati novi zastopniki po novej postavi, ako bode do takrat potrjena. Zdi se nam, da je tudi o tem imel ban govoriti zadnjikrat v Pešti, kjer se protivijo predložiti to postavo za potrjenje, ker je po madjarskem mnenju preliberalna za nas Hrvate — za nje pa bi bila gotovo še prekonservativna. Mi pa dobro znamo, kam pes taco moli. Hrvati so namreč v tej postavi vsakej vladi ves vpliv pri zborih vzeli tako, da ne more nič več takih nasilstev počenjati, kakor so jih poprejšnje vlade. Madjar pa vedno misli, da bo pri nas še enkrat madjaronska vlada in da je treba za njo že sedaj skrbeti. Sicer zvito, ali nepošteno in krivično.

Iz gotovega vira sem izvedel, da je župan reški poslal na vse oblasti v Hrvaški in voj. granici poziv, da naj zabranijo na onaj dan narodu na Reko, ko bodo cesar tamkej, da se nedogode kaki neredi. Jeli vam je znana basna o volku in jagnjetu? Hrvat tedaj ne bi smel pozdraviti na svojej zemlji svojega kralja za ljubo peščiči lahonov in madjaronov? Sram mora biti teh ljudi, ko kaj tacega pišejo. Nekatere oblasti so na ta dopis županu ostro odgovorile, kar je popolnoma prav. Mi se nadjamo, da bode narod iz vseh strani na Reko prihitel pozdravit svojega vladarja, ne boječ se niti žandarjev niti pandurov, kibi jim to branili. Iz cele Hrvaške se bodo podale k cesarju deputacije različnih društev, največ pa jih bode iz granice zavoljo železnice. Iz Zagreba in Karlovca se bode odpeljalo mnogo ljudi v Reko, ker bodo te dni separadni vlaki na postrežbo. Tudi ban z nadškofom zagrebškim se bode podal na Reko, čeravno so Madjari želeli, da bi ne šel, kajti oni dobro vedo, da bode nazočnost bana Hrvate jako navduševala. Kako pa se bode vse zvršilo, pisal vam bodem prihodnjič.

Domače novice.

V Ljubljani, 13. maja.

(Deželni zbor kranjski) je imel seji v torek in včeraj. V prvi je deželni glavar naznanil poslancem, da cesarja nikakor ni volja, po poti na Dunaj sprejemati deputacije, zato se po dr. Zarniku nasvetovana deputacija 9 udov iz deželnega zbora ni volila. — Zbor je po hudi debati sklenil povišanje plače učiteljem, da bodo v tem učiteljem enake. — Včeraj ste bili dve seji, prva dopoldne, druga zvečer ob šestih. Zopet živahni razgovori. Na dnevnem redu je bila volitev naslednika dr. Coste v deželni odbor. Prvi rezultat je bil: dr. Poklukar 12, vit. Gariboldi 12, dr. Zarnik 6 glasov. Ker tedaj nobeden teh ni imel čez polovico (16) glasov, so volili drugič in voljen je bil dr. Zarnik s 18 glasovi. V večerni seji je bila na vrsti ponudba vlade glede pogodbe med deželo in državo v zadevah zemljiške odveze. — Natanjčeneje poročilo drugi pot.

(Muzikalno zabavo) napravi domači orkester pod vodstvom gospoda Antona Stöckel-na drevi ob osmih v čitalnični dvorani. Program: 1. Briza — Popotnica „Banovcev“, za godbo vredil A. Stöckel. 2. A. Stöckel — „Spomin na Velikovec“, kvintet s samoigro za gosli. 3. Fr. St. — „Povsod smola“, šaljiv samospev z godbo poje g. P. Kajzel. 4. Verdi — „Trovatore“, 3 številke iz II. dejanja. 5. D. Jenko — „Kam“, samospev za bariton in godbo, poje g. J. Noll. 6. Čvetero igra za gosli in violončel. 7. Kasper Mašek — „Slovenska overtura“. 8. „* * „Napitnica“. Pojó vsi gostje z godbo. 9. Offenbach — „Zala Helena“. Kadrija. 10. A. Threde — Transskripcija pesni: „Slika rožina“. 11. Kaspar Mašek — „Po zeleni Ljubljani“, valcar. 12. F. St. — „Le hitro k ljubici“, polka. — Vstopnina 30 kr. brez omejene radodarnosti. Dohodki so namenjeni za poplačevanje raznih kuplenih instrumentov in muzikalij. K tej veselici se vljudno vabijo udje vsih narodnih društev.

(Slovensko gledališče.) Zadnja predstava preteklo nedeljo je bila vgodna beneficijantoma gospici Piskarjevi in gosp. Kajzelju. Prva je bila pri nastopu živahno sprejeta in z venci in šopki v pravem pomenu besede obsuta; g. Kajzelj sicer ni dobil niti venca niti kaj družega, bil je le gorko sprejet. Burka „Čevljarska učenca“ pisana je bolj po dunajskem okusu, tedaj bi se bila morala v prevodu še bolj lokalizirati, kakor se je. Čevljarski učenec, ki je v originalu nemščino lomeč Čeh, je prestrojen v Kočevarja; po naših mislih bi bil Ločän, Idrijčan, Tržičan ali Ribničän bolj drastična figura. Vendar je bila igra občinstvu po volji, zlasti ker se je večidel gladko igrala, in jo je gsp. Noll zabelil z mastnimi kupleti; čevljar, ktere ga nam je on podal, je bil zares drastičnokomična figura. Beneficijanta sta bila prav originalna čevljarska učenca, g. Kajzelj v komiki od vsake strani nov, gospica Piskarjeva pa je pokazala, da ji postaja oder čedalje bolj domač. Gospica Podkrajšekova je bila mačeha comme il faut, trdosrečna kakor navadno mačeha, ki se pa konečno vendarle dá omečiti. Prav drastično je naslikal gsp. J. Paternoster policijskega nadzornika, gospici Namretova in Ledarjeva ste se vrlo obnašali, gsp. Šušteršič tudi ni ničesar skazil. Šepetalec pa je bil na vsak način preglasen, ker smo cele stavke po dvakrat slišali, najprej iz njegovih, potem pa iz igralčevih ust. Hiša je bila dobro polna, občinstvo s ploskom in pohvalo nikakor skopo.

(„Brenčelj“) je prišel zopet na svitlo, zabeljen in osoljen kakor navadno.

Razne reči.

— Kvesti „o vojaščini in bogoslovju“ v Mariboru (v šte. 52 „Slovenca“) se nam piše, da so bogoslovci — vsled vlozene prošnje — za zdaj oproščeni vojaških vaj. O bogoslovcih-ordinandih sta „Gosp“ in po njem zavedeni „Glas“ krivo poročala. Tako je, kakor je javil „Slovenec“.

— Samoumorov na Dunaju je bilo pretekli mesec 36; med temi je bilo 6 žensk. Čim bolj cvete liberalizem, tem bolj raste število — norcev, pa samomorcev.

— Duhovniki trpini po gostilnicah in železnicah v III. razredu je znana reč in bi marsikteri gospod svojo lahko pristavil. Evo tukaj le 2 slučaja: Pred kratkim vstopi duh. gospod v voz III. razreda. Kmalu začneta za hrbtom dva mlada Kranjca o kranjskih duhovnih gospodih take pripovedovati po kranjski in še prav na glas, da so Slovenci okoli gospoda obe ušesi nastavliali in strmeli, nekateri še tudi zabavljati; in bolj ko duhoven nju pisano gleda, bolj govor in smeh njima rase; bila sta gotovo sama „brez madeža“, tēma kranjskih gospodov je znan in ga ni treba dostavljati. II. Gospod duhoven pride v Celje v gostilno, koja se med boljše šteje, sedi ondi dosti pisac̃ev in navadne baže ljudi; zapazivši gospoda eden malo pokreklija in drugi ga hitro umijo (ter začnejo „zvoniti“) in so imeli haupt-gaudium. Duhoven je juho snedel, potrkal, plačal in šel. Slovenjegračan ima res prav, če pravi, da bode surova sila duhovne kmalo pripravila, da se bodo zunaj cerkvenega opravila morali svetno nositi.

Umrli so:

7. maja. Marija Kilhar, delavka, 26 l., — in Antonija Strohal, zemljemerca hči, 24 l., obe za pljučno sučico.

8. maja. France Kunc, klobučarsk pomočnik, 26 l., — in Neža Škufca, inšt. reva, 77 l., oba za oslabiljenjem. — Elizabeta Velkavrh, delavca žena, 80 l., za oslabiljenjem. — Jakob Grum, gostač, 51 l., za pljučnico. — Leopoldina Korečan, voznika otrok, 4½ l., za vnetjem vratu.

9. maja. Urša Divjak, strežnica, 70 l., za vodenico. — Adalbert Urbas, vpok. uradnik, 69 l., za spridenjem jeter.

Telegrafične denarne cene 12. maja.

Papirna renta 69.55. — Srebrna renta 74.25. — 1860letno državno posojilo 111.50 — Bankine akcije 964. — Kreditne akcije 231.— — London 111.45 — Srebro 102.90. — Ces. kr. cekini 5.32. — 20Napoleon 8.91.

Denarstvene cene. 11. maja.

	Državni fond.	Denar.	Slago.
5% avstrijska papirna renta	70.50	70.60	
5% renta v srebru	74.80	75.—	
Srečke (lozi) 1854. l.	105.—	105.50	
„ „ 1860. l., cel.	111.60	111.90	
„ „ 1860. l., petinke	116.—	116.50	
Premijski listi 1864. l.	138.—	138.25	
Zemljiščine odveznice.			
Štajarske po 5%	93.—	94.—	
Kranjske, koroške in primorske po 5%	86.50	—	
Ogerske po 5%	79.75	80.25	
Hrvaške in slavonske po 5%	80.75	80.75	
Sedmograške po 5%	78.—	78.50	
Delnice (akcije).			
Nacijonalne banke	967.—	968.—	
Unionske banke	114.65	115.25	
Kreditne akcije	238.—	238.25	
Nižoavstr. eskomptne družbe	800.—	805.—	
Anglo-avstr. banke	136.50	136.75	
Srečke (lozi).			
Kreditne po 100 gld. a. v.	164.25	167.75	
Tržaške „ 100 „ k. d.	109.—	109.50	
„ 50 „ „ „	54.50	55.—	
Budenske „ 40 gld. a. v.	27.75	28.50	
Salmove „ 40 „ „ „	35.75	36.50	
Palfi-jeve „ 40 „ „ „	27.75	28.—	
Clary-jeve „ 40 „ „ „	27.50	28.—	
St. Genois „ 40 „ „ „	27.50	28.—	
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	21.25	21.50	
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	22.75	23.75	
Srebro in zlato.			
Ces. cekini	5.30—	5.31—	
Napoleonsd'or	8.90	8.91—	
Srebro	102.80	102.90	